

TEOFILO FOLENGO

Moschaea Cipadense

a cura di Emilio Piccolo

La Biblioteca di Don Quijote

DEDALUS

TEOFILO FOLENGO

Moschaea Cipadense

a cura di Emilio Piccolo

DEDALUS

Dedalus srl Napoli, 2000

No copyright

Edizioni Dedalus

via Pietro Castellino, 179 - 80131 Napoli

email: mc7980@mclink.it - proteus@mclink.it

I edizione: *Poetry wave* 1999

La manipolazione e/o la riproduzione (totale o parziale) e/o la diffusione telematica di quest'opera sono consentite a singoli o comunque a soggetti non costituiti come imprese di carattere editoriale, cinematografico o radio-televisivo.

Moschaea Cipadense

LIBER PRIMUS

Grandia moscarum formicarumque furentum
proelia, desdegnos, fata cruenta cano.
Tunc et alhora suos abscondit Apollo cavallos,
cum ruere armatos vidit in arma duces.
Cuncta per intornum tellus quassata tremabat,
poca super caelos nec cagarella fuit.
Gens ceratana sinat vecchias cantare bataias,
squarzet Virgilios turba pedanta suos.
Magna fuit, confesso quidem, ruinatio Troiae,
quando cavallazzo credidit illa buso;
fare parangonem sed quisquis voiat ad ipsam
dictus ab egregia gente bachioccus erit.
Maxima materies ista est, quam sprezzat Homerus
sit nisi macronicas dignus habere deas.
Non est Clionis, non est impresa Polynae:
hanc melius somam Togna gaiarda ferat.
Huic igitur summite humeros, Tognola, valisae
sisque, precor, tanto digna fachina peso.
Urbs est in medio mundi, Moschaea vocatur
cui fuit aeternum nomen et est et erit.
Haec in cervello Romanos una tenivit
unaque vastavit cimicas, una grysos.
Vincitora fuit variis spessissime guerris
pensavitque altos subdere saepe deos.
Non armis tantum praestat provincia, sed non
accumulat tantas ipse Milanus opes.
Quid Vegnesa bravat galeazzis grandibus illis,
quarum tot ricas fert cava panza somas?
Quidve Zenovesi loca per longinqua traversant

carracasve menant per freta larga suas?
Cum mercantiis totum Moschaea per orbem
navigat itque alium sola trovare polum.
Undique mosca suos fert remos, undique robbam
congregat et spadas undique sola menat.
Mosca per Italiam, per Franzam perque Todescos
passat et in Spagnae non timet ire sinum;
per totas Asiae transcurrit mosca marinas,
Tartaricum nodat mosca Poiesa fretum.
O quantum locus est infelix atque dapocus
in quo sdegetur ponere mosca domum !
Non ibi nobilitas, ibi non altezza videtur,
regales quoniam praticat illa casas.
Non dux, non princeps, non rex, non denique papa
mangiat, ni tavolae stet sibi mosca comes;
immo rapraesentant vix coram rege piattum,
credenzam regi mosca galanta facit;
vixque saporito repletur coppa Phalerno
protinus in dulci gurgite mosca natat.
Non metuit celsam regum discurrere frontem
reginisque suos stampat in ore basos.
Stabat in imperio moscarum maximus ille
rex, qui Sanguileo nomine dictus erat.
Sexcentas urbes, castellos mille regebat,
quorum montagnae pars sita parsque mari.
Est urbs quae Francoys dicta est Pelleraque, Crostis,
Stroncia, Merdabragas, Tegnaris, Ossa, Muluc.
Ergo hic Sanguileo dum summa in sede repossat,
en sprovista sibi mosca stafetta venit,
anxia pro cursu multoque schitata lavacchio,
sanguine cui tepido testa ferita pluit.
Illa spaventoso se vultu portat inanzum
et regis tandem se butat ante pedes.
«Heu, quid hac indarnum - clamat -, rex, sede superbis?
Heu, quid solazzas nec tua fata vides?
Heu, quia non lautis prodest squaquarare vivandis
splumatosque super nocte iacere thoros.
Heu, male gustigolo caricas mangiamine mensas,
heu, male dat schenam magra cavalla suam.
Frustra sbercigeros asini corroditis occhios,
frustra vos pascit stizza gratata canis,

frustra tegnosos stimulatís dente pitoccos,
frustra dat lautos quaeque carogna cibos.
Siccine vos giovat bogrones suggere dulces?
Siccine marza suas Franza ministrat opes?
Siccine delectat villanas rodere gambas?
Siccine Todescas saepe lecare bragas?
Tenditis, ah, panzám Lombardis pascere quais:
nulla potest vestros merda latere canes.
Non est iste modus quo sis celeberrimus, o rex,
quo tua Caesarico fama sit aequa sono;
haec via non illa est quae te, nos nostrarque servet,
sed magis ad marzám cogimur ire stuíam.
An latet exemplum te porci Sardanapali?
Si latet, orecchias nunc mihi porge tuas.
Inter femineas capitanius ille catervas
gessit prodezzae signa notanda suae.
Dum modo de Bacchi Venerisque libidine tantum
pensitat et pinguis nodat in amne brodi,
improvista sibi tempestas venit adossum
scilicet armigeris ducta bataia viris
Vulnera spadarum non sunt basa grata donarum;
femineum targas non patet esse latus.
Lamentabatur nimium pesare corazzam
et nimis elmettum molle gravare caput.
Quando cavalcabat, miser hac pendebat et illac,
ut male supra asinum soma ligata facit;
gobbus ad arzonem palmam attaccabat utramque
et pectoralem credidit esse briam;
ibant stafferi ter centum circa cavallum
et, ne cascaret, brachia tensa dabant.
Sed quando trombae trepidum 'taratantara ' sensit,
vanuit impletis ille repente braghis.
Ammisit regnum, ammisit poltronus honorem:
femina costumis, nomine vixit homo.
Ecce tibi sortem reminiscor Sardanapali:
alter, ni sapias, Sardanapalus eris.
Tu stas, Sanguileo, tibi stesso scalpere ventrem
et nescis regni pessima damna tui.
Butta via mantum regalem, butta bachettam,
vadat et in centum fracta corona micas;
indue corottam, decet haec tua funera, cappam

reginaeque tegat nigra veletta caput.
Aurea de summis cameris spalleria caschent,
de fundo ad cuppos sit nigra tota domus.
Ut desperatus Stygium domanda diablum
forcaque sit vitae cura suprema tuae.
Rex formicarum fortissimus ille Granestor,
si nescis, populos trat sotosora tuos:
centum mille uno fudit certamine muscas,
in portuque tuas miscuit igne rates;
Ragnifugam, campi caporalem, carcere chiavat,
quem supra forcas colla tirasse puto.
Artelaria nihil sboccavit nostra balottas,
nam fuit in lactis tota negata lago.
Sic ego mortiferas accepi quinque feritas,
pro quibus en stanzas deserit alma suas».
Sic dicens illam tiratis calzibus eflat,
quam sacer ocarum nunc paradisus habet.
Talibus auditis suspirum tale budellis
rex cavat, ut visa est ira tonare Iovis,
mox veluti pazzus regalem contra decorem
saltat ab aurati protinus axe troni,
dat sibi guanzatas, tundit sibi pectora pugnīs
collericoque sacram dissipat ngue togam.
Moscarum subiti clamores atria complent
totaque palmarum plausibus aula tonat.
Accurrit maesta urbs, stipatur ubique palazzus
nec tanti constat sat bene causa mali.
Ecce maritatae squarzato crine madonnae,
quaeque suo rauco clamat ore virum;
conclamant patres natos natique parentes,
communis vidua crescit in urbe dolor.
Non tantus Romam strepitus sotosora butavit,
cum Caesar Bruti mortus ab ense fuit.
Iamque super volucrem balzarat Phama cavallum,
it via nec trombam spiccat ab ore cavam.
Mille galoppatim complerat iamque miaros
nec datus, ah, stracco spelta nec orzus equo.
Per totos mundi sentita est tromba paesos,
donec ubi regnat Scannacavalla rivat.
Scannacavalla gigas est magnus rexque Lisaeae,
quae sua Commacchio terminat arva freto;

ipse tavanorum populos gentemque governat
nilque tiranizans savia testa fuit;
rex huic moscarum dederat pro uxore sorellam,
cui beltas Helenae, Merdola nomen erat.
Non stat hic indarnum: cugnati fata repensat
et cantarellis ponere frena iubet;
ista cavallorum razza est animosa batays,
quorum culattas ferrea barda tegit.
Imponunt famuli varias canzante copertas,
rex salit et velox alba chinaea volat.
Illico tota cohors post cursum regis arancat
et cantarellas it stimulando suas.
A tergo veniunt cariazzi tardius, ut qui
vallis portat in sua terga graves;
ardua colla ferunt multo resonante sonaio,
quos mea limagas nomine Gosa vocat.
Unius in manco mensis rex stancus arivat,
cui dolet ob longam quaeque culatta viam.
Moschaeae portas multo non absque tumultu
introit et drittus regia tecta petit.
Hic iam desmontat staffam retinente barono
ac subito scalae montat otanta gradus.
Iamque venit dentrum, per salas perque caminos
passat et hic moscas cernit ubique gramas;
antiporta levant celeres hinc inde scuderi,
per centum cameras Scannacavalla meat.
Ducitur altandem dentrum penetralibus altis,
rex ubi moscarum Sanguileonus erat;
qui tunc cugnato visto se appena redrizzat
in pede nec potuit non madefare genas.
Scannacavalla etiam quantillas lumine gozzas
edidit at laetos sic dedit inde sonos:
«Quo tua, Sanguileo, prudentia nota calavit?
Quo mens, quae binos terret utrimque Ioves?
Non animus tibi stat regis, non scaeptra tenentis,
non est cotali danda corona viro.
Si Tamira sui flesset pro morte fioli,
scampasset magni gensque caputque Cyri.
Si tot amazzatos lagrimasset Roma guereros,
Scipio non primum ferret in orbe cridum.
Degenerant nimium lachrymae minuuntque decorem

nilque potest savio turpius esse viro;
sunt lachrymae pueris magis aptae suntque puellis
quae bagnant causa fletibus ora levi.
Nos quibus immisit sennum natura virilem,
ut quid ab adversa sorte gitamur humo?
Nosco valentisiam pelago saltante nochieri,
nosco animum fortis Marte furente ducis.
Iuppiter humanam si vellet sternere gentem,
summamus - cur non? - proelia contra Iovem.
Seu fas sive nefas, debemus regna tueri,
non tamen ut lachrimis, sanguine sed proprio.
Eya age, Sanguileo, propriae te redde rasoni,
nosce parentadi quanta sit umbra tui.
Vosque senatores savii gentesque tribunae,
conseium vobis tam date, quam populo:
si vos lugetis, sic urbs maestissima luget,
si vos ridetis, ridet et illa simul;
conseium regi vestro praestate saputum:
de vobis regimen non piat ille pocum.
Agmina moscarum si bello tanta morirunt,
num quoque reliquiis zarra lavanzus erit?
Sunt, sunt moscarum, sunt vendicanda tavanis
funera, sunt squadris bella cienda meis.
In punto mittam sexcentos mille tavanos,
quos facit armigeros longa bataia viros:
pars equitando solet curvas portare balestras,
pars alio grossos more cavalcat equos,
pars pede fert piccas, pars implet pulvere schioppo
sbombardantque mihi per mare mille rates».
Dixerat haec animosque sibi revocaverat aegros
inque suo steterant corda fugita loco;
vergognantur enim lachrymis imitasse putellos
ac ita maturam deposuisse guisam.
Postquam Sanguileo ter strinxit Scannacavallam
et grates docto reddidit ore suas,
congregat ad 'din don ' campanae grande pregaium
istaque tunc populo verba pochina facit:
« Sic, sic alta volunt, sic pensant sicve comandant
numina, sic filis forfice Parca taiat.
Scannacavalla tamen verbis consolat amicis
datque suus grandem sermo disertus opem.

Eya, quid indarnum nos mundo vivimus isto?
Non est ut cedant arma cruenta togae.
Non vos affectus seu patris sive fioli
vincat, sed patriae respiciatur amor,
nec tantum patriae, sed regis, sed capitani
Ragnifugae, quem nunc scivimus esse presum.
Nonne recordatis quas tanta per arma, per undas,
hic pulicanaea fecit in arce provas?
Nonne quod in Cutica, quando sex mille pedocchios
brusavit superos igne tocante polos?
Xersis in armata si dux tunc ipse fuisset,
fors isset alio tanta facenda modo.
An dux perdendus talis, non qualis habetur,
seu sit sive fuit seu paladinus erit?
Parlamenta igitur vadant, veniamus ad arma:
moscas armari per mea regna volo.
Cum septemcentum transibimus aequora fustis:
quaelibet est virdae scorcia longa fabae ».
Sic ait et: «Fiat, fiat - Moschaea cridabat -,
fiat quod noster rex cupit atque iubet».
Mittuntur cunctas in bandas illico bandi,
currunt ad iussos quaeque stafetta locos.
Plena tesorum reserant aeraria patres,
soldatis siquidem debita paga datur.
Non nisi tamburros sentis accendere Martem
atque petezantes tantarare tubas.
Contra formicas odium crudele stigatur,
quarum se pasci velle cruore bravant,
qui iurat patrem, qui vindicare fradellum,
dui bramam spadam sanguibratare suam.
Iuppiter at sub se iam baltegarum solarum
genserat et smortos cernit in ore deos ;
smergolat in colera, chiamat: «Cur tremmat Olympus?
Cur mea sunt fumo sydera brutta nigro?
Nulnquid adhuc veniunt nos assaltare Gigantes
tmasaque gens nostras struggere cercat opes?
Hetls, Vulcane, focum pegolamque, bitumina profer
cumque trementinis sulphura mista nigris;
port:a spaventosum fulmen: brusabitur orbis;
humanum, quam nos, malo perire genus».
Mercurius respondet ei: «Ringratia fatum,

qUOd non contra tuos guerra fit ista deos.
NuriC tamen est tempus quod quatti stemus acasam
solque stet in thalamis lunaque scosa suis.
Nullus praesumat seu divum sive dearum
iam modo venturas cernere velle brigas,
ne, bombardarum quando scoccamina fiant,
rumpamus nobis colla cadente polo.
Inter formicas et moscas tanta coorta est
ira, furor, rabies, collera, stizza, focus
ut, nisi pacificet calabronus maximus illas,
diluvius mundo sanguinis alter erit».
Iuppiter intremuit, solem remanere comandat,
qui striggiare suos tempus habebit equos.
Neptunus quoque rumorem sub gurgite sensit
itque sua in fundo tota roversa domus:
Nymphae concurrunt trepidae divique marini,
quos huc, quos illuc multa paura fugat.
«Quis Satanasus - ait Neptunus - trentaque para
tam cito compellit vos scapolare viam?
Aeolus absque mea numquid rex ille saputa
per mare garbinos lassat abire suos?
Eya cito, nostrum spatienter ferte tridentem:
Aeolus hic audax est aliquando nimis».
Triton respondet: «Non hoc solet ille fracasso
mittere diavolos nostra per arva suos,
at sunt armatae centum settanta galaeae,
quae zenzalarum millia mille ferunt.
Itur in auxilium moscarum, Mangiaque vacca
dat regio squadras et Codegora suas.
Nonne maris schenam tanto sub pondere sentis
flectier? Ah, nimias portat apena ratest !
Sunt calcinelli, peverazzae suntque capaces
cappae, sunt conchae dimidiaequae nuces.
Talibus utuntur corsari navibus et qui
mercadanteschis mercibus aequor arant
Rex zenzalarum Cosinus nomine passat
hoc pelagi golfum terrificatque deos».
Neptunus sese tanto sermone tasentat
itque per algosas corde tremante casas.
Gaudet Sanguileo, zenzalis obvius ibat,
quas magno in portus cepit honore suos:

artelaria sonat 'bom bom ' allegrezzaque fitur
et campanarum 'din don ' ad astra volat.
Vixque arrivarant zenzalae, maximus alter
fit sonus et mundi machina tota tremit:
innumerae apparent banderae desuper Alpes
armorumque procul tersa metalla nitent.
Numquid erunt Sguizeri? Numquid Vascones et illa
gens brava cum squadris Italiana suis?
Ista Todescorum num proles apta batais?
Mandat Spagnolos num quoque Spagna suos?
Non sunt Spagnoli, Taliani, Lanzque chinecchi,
non sunt Vascones, non Sguizerique simul,
sed moschinorum descendunt culmina squadrae
rexque suus nomen Siccaboronus habet.
Nec quo descendit, nec ubi sol nascitur umquam
dux tam crudelis, quam fuit iste, fuit,
iurarat siquidem totum sibi subdere mundum
atque Iovem sediis praecipitare suis.
Non fuit in guerris nec erit magis armiger alter
et qui plus hostis temneret arma sui.
Huic tota Ebrietas provincia, Tartaris aequor
atque Barillensis subdita vallis erat.
Sanguileo tantum capitanum laetus abrazzat,
mox bona soldatis dat casamenta suis
Partibus ex aliis veniunt myrmicoleones,
qui grottas habitant, rustica turba, cavas.
Non fuit in terra gens assassinior umquam,
quae formicarum membra vorare cupit:
ut metuit soricus gattam leporettaque braccum,
sic formica istos contremit, oyme, ladros.
Rex huius populi crudus Myrpraedo vocatur,
a quo nulla umquam forza stimata fuit:
sive sit Herculeum robur, sive Hectoris ingens
sit prodezza, unum non stimat ille figum.
Menat hic armatos sexcentum mille guereros:
nemo cavallaster, quisque pedester erat.
Quinque simul reges ergo Mars fortis adunat,
qui soldatorum mille miara guidant:
Scannacavalla gigas, Myrpraedo, Cosinus et ille
Siccaboronus atrox Sanguileoque ferox.
Omnibus insemmam iunctis formica petenda est:

contra formicam mundus in arma ruit.
Sanguileo cunctos capitanos chiamat in unum,
verba quibus docto protulit alta sono;
supra caput stronzi montaverat altior altris
ac ibi, quae orandi sint documenta, dabat.
Seu sit Sanguileo armatus sive togatus
vincitur hinc Caesar, vincitur inde Cato.
Mox ubi soldatos oratio longa feroces
egerat, ordinibus campus abire parat.
Sanguileo rutilis vestiverat arma metallis
de duro ciceris cortice facta nigri;
dimidiam gussam fert pro targone fasoli
estque sibi porchae lancea soda pilus;
excusat fortem milii pars mezza celatam,
stat pro pancera maxima gussa fabae.
Interea grandis fit sgomentatio campi:
ducitur indomitus Sanguileonis equus.
Hic erat ex illis quos dicunt nomine grillos,
qui faciunt saltos ampla per arva leves.
Ista cavallorum duplex est razza: camini
una busos habitat, ruris at una foros;
mantellus baius illis istisque morellus;
hi currunt, illi saltibus astra petunt.
Sanguileonis erat totus niger ergo cavallus,
quem stranium numerus gentis apena tenet;
nitritu reboare gravi sentitur Olympus
totaque sub pedibus terra tremare suis;
imbrattat sabiis caelum cum calcitrat, et cum
soffiat e naso, spiritus astra fogat.
Sanguileo cunctis facientibus illico largum
saltat in arzonem, stringit et urtat equum;
mox ad naspantes ficco sperone galoppo
hunc movet ac gentes it rasetando suas.
«Vivat Sanguileo! Vivat Moschaea!» - cridatur;
cernis et anrattum mille cavare bretas.
Tota super grossos equitant moscamina grillos,
centum grillinis mille feruntur equis.
Scannacavalla suos alia quoque parte tavanos
ordinat et squadras praticus octo facit.
Magnus hic est busto, sed sensu magnior alto,
doctus et ad guerraee scire piare modos.

Ad strabucconem sua numquam gesta movebat
inque armis Fabius Maximus alter erat;
mente ferebatur savia, non corde feroci,
ut faciunt plures absque rasone duces,
qui, nec apizzatur simul atra barufola guerrae,
omnes in pezzis praesto taiare volunt;
non ita maturus rex Scannacavalla solebat
immo reposato fatque refatque modo.
Hic habuit quondam cum vespa forte duellum,
qui tandem multo victor honore fuit;
illius e cauda stoccum detraxit aguzzum,
qui plus quam mortis frizza forando forat.
Ast ordinanza Cosinus ponit in altra
zenzalas, aliis ne minor esse parat.
Lendinis hunc totum pellis durissima coprit,
in qua nulla taium spada tacare potest.
Non nisi de humano zenzalae sanguine vivunt,
unde cruentatos cernis habere musos.
Non usant spadas, stoccos mazzasque feratas
zenzalis piccas tradito, victor eris.
Sunt scarnae, assutae, nervosae, saltibus aptae,
unde sciunt hastas ben manegiare leves.
Fantaria quidem tota est, cui iuncta nigrabant
myrmicolionis agmina ducta viris.
Grillus equus moscam, fert cantarella tavanum,
it zenzala pedes myrmilioque simul.
Non minus ergo suos curat Myrpraedo guereros,
quos bene guarnitos unit et arte docet.
Gens sassina quidem est, at in armis pratica multum
et cui phama magis quam sua vita placet.
Sunt pedites cuncti, picchis utuntur aguzzis,
quas segetum summis prodit arista comis.
Hos regit ille gigas Myrpraedo stupendus in armis,
totum farfallae quem tegit ala finae.
Inter formicas et hos de gente ladronum
semper guerra fuit, est quoque, semper erit.
At moschinorum rex crudus Siccaboronus
sfodrato squadras instruit ense suas.
Se parpaionum duris vestiverat alis,
est tineae scutum mezza ganassa suum.
Mittit corseros regio Fornarica fortes,

quos panarotos nomine dixit Adam:
sunt lunghi et nigri, vecchio de pane creati,
qui moschinorum esse probantur equi.
Moschini armantur stuppa, quae circa borones
circaque cannellas dura venire solet.
Est mussattorum talis destrezza, quod uvae
trant vinazzolos belligerando graves;
ex his semper habent carneria plena balottis,
cum quibus elmettos duraque scuta terunt.
Post has ergo acies, post agmina plurima mostrae
obtinuit duplices quaeque caterva pagas.
Sanguileo vecchios reseraverat ante tesoros
nec sua sparagnat praemia militibus;
spendit abundanter, quia sic faciendo valentos
reddit soldados dispositosque mori.
Non modo stendardos, modo non insignia narro,
namque nocet capiti chiachiaro longa meo;
si varias scribam linguas variasque dovisas,
nullus et inchiustrus nullaque charta sat est.
Non nisi banderae, nisi non vexilla volazzant
suntque pavaionis littora plena tesis.
Hic contestabiles, caporales et capitanos
lanzaque spezzatas magnanimosque ducas,
marchesos, contos, alpheros, logotenentes
cernebas proprium sollicitare gradum;
hic lanzae, spadae, targones, scuta, celadae,
hic trombae, gnacariae, timpana, corna, cifoy.
Circumcirca tremunt colles reboantque riverae
celsaque de vastis rupibus echo tonat.
Soldatos animat trombarum 'tararan' illud
atque nihil mortem corda stimare facit.
Navibus interea complentur littora carchis,
milia per salsas vela videntur aquas:
hae sunt carracchae, sunt fustae suntque galaeae,
schirazzi, grippi lignave quaeque maris;
scilicet armatae sunt multo milite scorzae:
dimidiae giandae dimidiaequae nuces.
Trant sursum anchoreos rampinos undique nautae,
vela favorevolis dant sofianda notis.
Ter centum cordae mollantur sive tirantur,
unde cridat rauco multa cirella sono.

Non monitiones, non hic vittuaria mancat,
maxime sed guerris artelaria decens.
Sanguileo primus galionem scandit in amplum,
qui patuit cortex gambaris esse vodus.
A poppa et prora stant centum passavolantes,
gens ubi balottas dat scaravazza suas;
gens scaravazzorum, quam larga Boëtia nutrit,
ballottas mira fabricat arte graves.
Tota suum regem sequitat Moschaea valentem:
vix infassatus restat in urbe puer.
Denique sgombrantes portum lata aequora complent,
quae male soffrendo pondera tanta gemunt.
Incutit horrorem caelo terraeque marique
tam numerus rerum, quam sonus atque cridor.

LIBER SECUNDUS

At non formicas tanta haec bravura spaventat,
quae iam praescierant bella futura sibi.
Ipse senatores Granestor convocat omnes
fitque inter savios disputa longa duces.
Supra formicas scaeptrum regale tenebat
Granestor, sperans altior ire deis;
consilio semper saviorum cuncta movebat,
quapropter bellum victor ad omne fuit.
Illuc praecipue magnus Myrnuca vocatur,
qui formicarum dux generalis erat.
Inter formigenas nemo robustior illo,
qui solus grossae fert duo grana fabae.
Quamlibet armorum guisamque modumque sciebat,
omnis et ingenio res erat apta suo.
Multa reportarat giostrarum praemia secum
milleque de bustis tolserat ense capos;
mille capos, inquam, mozzarat iure duelli,
omnia cartellis plena fuere suis.
Unde galoppabat totum sua phama per orbem
nec siluit forzae cridor ad astra suae.
Non multum tenuit regnum nec habere cupivit:
rocca valoroso sat fuit una viro.
Nux erat in summo rapae fundata colengo,
quae busa Myrnucae rocca superba fuit;
hinc sibi composuit nomen Myrnuca decenter:
Myrnuacam myrmix cum nuce iuncta facit.
Sed quia de paribus semper furor invidus exit,
gestibus invidit, Siccaborone, tuis:
dudum cartellos in te per ubique tacarat,

ut seu tu mundo, seu foret ipse prior.
At tu sprevisi secum brigare superbus,
cum sis rex et cum rege sit ille minor.
Unde raquistandi regnum sibi voia venivit,
quo tibi certandi scusa niuna foret.
Ante senatores formicas venerat ille,
cui data communi laude bachetta fuit;
se prius indignum tanti accusavit honoris,
mox tamen impresae cingitur ille datae.
Formicarum ingens bellaxque exercitus arma
induit et moscas contra venire parat.
Ponitur in punto campus, gens, tela, cavalli,
banderae, lanzae, busa metalla simul.
Sed, quia per varios audit rex ipse spiones
quinque coronatos castra menare viros,
non audet tantae se impresae accingere solus,
at petit antiquae regibus arma lighae.
Quattuor acciti reges cito tela parecchiant
perque Alpes veniunt agmina perque fretum.
Prima pedocchiorum comparsa est zurma bravorum,
quos rex a Cutichae clymate Furfa guidat;
armant hi duris tegnae sua corpora grustis
zanninumque fabae quisque cavalcat equum.
Caganiellus item formicis portat aiuttum,
qui pulicum caricas ducit otanta rates ;
boscosam sub iure suo tenet ipse Lasenam,
eius et imperio sylva Canesca datur;
gens haec atezzatrix leggiadro corpore saltat,
vincit et Aethiopas bruna colore nigros;
eius ab humana vix ungue corazza foratur,
Orlandi ut fuerit scorza fadata minus.
Venerat et cimex Putrifola nomine, qui rex
totum Lettiriae per mare scepra tenet;
gens sua Iympirides equitat, quae nocte vagantur,
itque coruscantes nocte cagando focos,
unde cagafocos stirps cimica nominat illos
atque cavallazzos eligit esse suos.
Muschifur hic etiam ragnorum maximus est rex,
cui smisurati forma gigantis erat;
ipsius officium est muraias condere fortes,
condere trinceras et casamatta simul;

it pedes atque suos pedites facit ire gigantes,
crura caminandi sunt quibus apta diu.
His igitur simul addunatis mira tenetur
ordinanza, velut pratica banda solet.
Granestor nec non quaevis formica locustas
spronat et his moschae contremit agmen equis.
Iam mare Sanguileo pulicum calcabat et altra
aequora, quae velis tota coverta fremunt.
Ipse suis mundum privarat Apollo cavallis
nec dare lutores vult bona luna suos.
Aeolus en valido rallentat frena sirocco
claraque fumanis turbulat astra suis,
de quibus ille fero cum turbine saltat in undas
spernazzatque nigras impetuusus aquas.
Ut sua natura est, pelagus sotosora butatur,
pascit castrones nigra per arva suos.
Sanguileo clamat: «Quam das, o nauta, novellam?».
Respondet: «Mi rex, prava novella datur:
non hoc spero equidem garboio prendere portum,
non, si mi faciat Iuppiter ipse fidem».
Talibus auditis tollit Moschaea cridorem,
nam timet insano quisque perire freto.
At magis undosas montagnas aequor inalzat
fitque procellosi strania danza chori.
Nocchieri affrettant mollare tirareque chordas:
solicitos vitae mors fugienda facit.
Quisque gubernator male scit manegiare timonem:
ars, ubi ventorum fit violenza, perit.
Millibus in squarzis operantur vela nientum
nec disgroppari quaeque ritorta potest.
Saepe simul naves urtant spezzantque vicissim
et linqunt tabulas per freta larga suas.
Unde marinari iam temnunt iussa paronum,
quaeritur at vitae scampus ubique suae:
qui brancat tavolam, qui remum quique coëllum,
qui despoiata veste nodare parat.
Hac illac fustae balzant grandesve caracchae;
huic temo, huic velum, spiccus huic arbor erat.
Sanguileo flexis et Scannacavalla zenocchis
stabant, unde suis vota tulere deis:
Sanguileo favae vult sacrificare zaninum,

cuius sit pellis digna gonella Iovi,
Scannacavalla duos serapicas tresque pedocchios
Myrpraedo et magnae busta Cosinus apis;
his etenim sperant votis rehavere bonazzam,
nulla sed his votis chinat orecchia deum.
Unius ob causam scelerati nempe guereri
mitigat iratos nulla preghera Ioves:
Siccaboronus is est qui solus despicit undas
seque facit beffas aequore posse mori.
Solutus dispresiat caelum tonitrumque menazzat,
solus in instanti morte petezzat aquas;
biasmat eos qui sic genibus fant vota pigatis,
immo Iovi zurat velle scanare Iovem;
saepe ficas caelo monstrat scopritque culamen,
saepe travaiatum percutit ense fretum.
Fortius unde illud percussum mugit et altis
bagnat Hiperboreum saepe Booten aquis;
horrendos offensa tonos dant nubila sursum,
mox aperit gravidos imbre ruente sinus.
Siccaboronus opem vult navi tradere solus
dumque studet cordas solvere, frangit eas.
Quando comandabat, si non obeditus ab altris
prestus erat, miseros praecipitabat aquis;
non dicit «Guarda», sed buttat in aequora multos:
hac libare suam noverat arte ratem.
Illa tamen duro spezzatur denique scoio
absorbetque ingens rupta carina fretum.
Sed quid? Deventat magis ille magisque superbus,
sit licet in grembo mortis adusque gulam;
grande vinazzolum subito abbrazzaverat uvae,
quo sua sostegno vivere vita potest;
non tamen interea, dum crura et brachia menat,
turpia desistit dicere verba deis;
dat pugnos calzosque mari tutavia natando
vultque ad despettum mortis abire foras.
Mors desperatum timet assaltare gigantem,
qui mortem morti tradere velle bravat.
Unde gaiardorum columen finaliter undis
se cavat et magnam liber it extra brigam.
Vult plus quam maium, giurat chiodumque piantat
infima Plutoni tollere, celsa Iovi,

vultque governa maris Neptuno prendere vultque
hos super imperios unicus esse deus;
vult sua sit coniux Pallas, sit serva Diana
et iam facta vetus sit rofiana Venus;
vult quoque Mercurium doro appicare sogheto,
cuius ad officium Mars manigoldus erit.
Solus it armatus, cui stat samitarra galono,
quam duro ex hominis cuderat ungue Sterops.
Nullis fortunae percossis ille pigatur,
sola sed, ah, stimulat viscera magra fames.
Non leo sic vacuis cridat peragrande budellis,
cum capitat griffis bestia nulla suis,
ut flos heroum sforzatur ventre famato
saepe grave in nuda sternere corpus humo.
Tandem longe videt summae fastigia turris,
ad quam sollicitos frettat habere pedes.
Turris haec altus erat fungus, qui sydera toccat
multaque sub tundo culmine rura coprit.
Quattuor hic pulices armato corpore stabant,
nam formicarum sat prope campus erat;
pinguis in aguzzo rostitur lendina speto,
quam coquit ardentis copia multa paiae;
expectant illi quod sit ben cotta lecardi
statque super cagolam mensa parata caprae.
Non procul est vini grosissima butta racentis,
cum qua iuxta focum iam squaquarare parant;
scilicet ex uvis albanis nobile granum
prestus adocchiatum Siccaboronus habet.
Introit audacter, velut est usanza gaiardi,
et movet aspectu talia dicta bravo:
«O compagnones, vobiscum ducor acenam,
me vester quoniam rostus odore tirat».
Unus respondet: « Non hic, compagne, taverna est,
albergum quaeras in meliore loco».
Siccaboronus apro similis iam ferbuit ira
totaque de colera fazza bianca venit;
«Per Stygiam - dixit - dabitis cenare paludem!
Gentilezza negat quod dare, forza dabit».
Cui responderunt: «Per forzam tollere visne?»;
Siccaboronus: «Ita, sufficientus ero».
Non suportarunt pulices ea verba superbi,

dant subito chiappum telaque nuda piant.
Siccaboronus habens animum dextramque paratam
fulmineo vacuat protinus ense fodrum;
«Ah, trincatores - inquit -, gens apta tavernis,
nil timeo vestras, trista canaia, minas».
Sic ait, et spadam vibrans hic prestus et illic
hos sibi lontanos brachia quinque tenet.
Circumdant illum pulices saltonibus altis,
sed quantum extendit se daga, retro tirant.
Ursa famata paret mastinos intra canazzos,
exiguum nec adhuc perdidit ille pilum.
Nullo se pacto sgomentat quattuor inter
saltantes pulicos maximus ille baro,
immo caneggiatus mistas cum sanguine bavas
dum vomit, hostiles fat retirare pedes;
quoque magis retro vadunt, magis ante ficatur
vir nec terreni perditur onza sui.
Unus at ecce pulex dardum de longe balanzat,
scilicet ereptum muris ab aure pilum;
Siccaboronus habet lycis bellando vedutam,
saltat et a colpo retro it, inde subit.
Numquam vista fuit leonissa velocior illo,
cum simul indretum, cum simul ante salit.
Perstringit spallam pulicis fendente sinistram
et calat in dextrum spada taienta latus.
Ecce ruunt terrae patefactis viscera panzis
itque diabolicas umbra trovare casas.
Nec se contentans unam hanc monstrasse prodezzam
ad caelum salto se levat octo pedes;
se levat octo pedes mussati Siccaboronus
atque aliam rutilo spiccat ab ense provam.
Dum calat e caelo, pulicem male tractat un altrum,
quem medio capitis vertice spada ferit;
non elmus durat, quamvis sit gussa lupini,
millibus in pezzis longe tridatus abit;
totum se abscondit tenera in ventralia ferrum,
sic duo iam pulices Tartara nigra petunt.
Tertius ecce pulex incautum Siccaboronem
post cuppam chioccat falsus, et ille cadit;
ille cadit, sed non aliter sua gamba resurgit,
cum tangit duram sgonfia balla petram;

inde magis factus colerosus Tartarus heros
nettum roverso truncat utrumque genu.
Ultimus expavit, scapolat saltonibus inde,
quem desdegnatur mens generosa sequi:
elevat orgoium, post unum currere temnit,
sed vadit longam pro satiare famem.
Incipit ante focum rostitam mandere lenden,
omnia cum totis carnibus ossa vorat;
mox uvae granum tribiani siccatur afattum
et vino tandem factus alegrus abit.
Sanguileo iamiam tota cum classe suorum
sub valida portum ceperat arce Chyni;
est Chynus arx pulicum fortissima versus Arognam;
Sanguileo tamen hanc prendit et igne brusat.
Hinc abit huncve sequens exercitus omnis arivat,
flumen ubi Vermer cum Brue iungit aquas;
urbs ibi Crappa sedet fluviorum mezza duorum,
Crappa caput mundi metropolisque Brugi;
urbs ea non aliter est quam morti testa cavalli,
qua sunt pallazzi mille, tre mille casae.
Illam Sanguileo vult expugnare, sed intus
ragnorum princeps Muschifur arma tenet.
Stat pro formicis nec vult dare moenia moschis
Muschifur, aguaitis valde provista suis:
condiderat largum sibi gens ragnina stecatum,
quem nihil aut pocum mosca forare potest;
ter centum vigilant noctesque diesque pedocchi,
semper et in muris « Fa bona guarda! » cridant.
Sanguileo grossos tamen illuc trare canones
mandat, ut urbs seu vi sit presa sive dolo.
Artelaria data est in curam Scannacavallae,
si per forza intro forsitan ire potest;
Mirpraedae officium datur heminare cavernas,
si quoque per fraudem prendier illa valet.
Est proprium moschae maioris sive tavanii
impete ragnorum castra forare suo:
unde tavanorum impresa est iuncta tyranno
cingere bombardis pergama grossa cavis;
myrmicaleonis etiam data gentibus est ars
propria furtivis antra cavare dolis:
quapropter Myrpraedo suus rex atque monarca

curat in obscura nocte forare busos.
Muschifur at vigilans capitanius omnia scoprit
omneque dissegnum hostis inane facit.
Iamque trapassarat constructo ponte
canales Sanguileo et circum sederat urbis agrum.
Scannacavalla die bombardat, nocte terenum
Myrpraedo evangat Mustibibaxque spiat;
namque hic Mustibibax ille est qui Siccaboroni
multibus in factis signa tremenda tulit;
agmina Sanguileo sua circumcirca regyrat
ut, qua bombardis fit via, denter eat;
artelariarum mandatur guarda Cosino:
sat bene zenzalis convenit illa suis;
proprietas propriae zenzalae traditur, ut non
dormiat utque alios non reposare sinat.
Moscarum grillis acies imposta legeris
saepe imboscatis aut capit aut capitur.
Sed iam obsessis mancat vituaria ragnis
omneque portandi circa stopatur iter.
Muschifur excelsa signum de turre palesat:
nunc tumo potum, nunc petit igne cibum.
Non procul ad littus fossae Granestor acampat,
quo soldatorum facta resigna posat.
Viderat accortus signum noratque bisognum,
illico Myrnucae quae facienda iubet.
Mille cariazos scaravazzos nomine cargat
multaque per fluvium Vermeris esca natat:
mittuntur centum nonantaque grana ceserchiaie
atque masinatae septuaginta fabae,
multaque praeterea sunt missa salumina carnis,
quae fuit ex grassis facta ranabotolis.
Haec ea dum vadunt accompagnante Putriffa
cimice cum multo, zarda scoperta fuit:
zarda palesatur tradimenti denique magni,
quo fuit a prigolo Crappa levata gravi.
Inter pedocchios testae stantesque camisis,
ad quorum guardam grossa muraia datur,
accidit ut secum pedocchi mille polini
susciperent vicibus talia dona suis.
Hos quidam cimex stipulatus nomine Puzzor
corrupit spondens quinque vel octo pagas,

dummodo nocte velint aut sursum trare tavanos
auxiliatrices dentque tirando manus,
aut scintinellas cuiusdam turris habentes
curent, ut manibus porta stet una suis.
His Rodipollaster fuerat capitanius omni
plus Gaino falsus plusque Sinone duplex.
Ipse, spionandi pratighissimus arte, giganti
Muschifero sese protulit ire spiam:
vult quoque pro patria servanda temnere vitam,
vult, inquam, modo sit patria salva, mori.
Tali sub manto, tali sub veste ribaldus
pessima taiantis fata rasoris habet;
namque secutura debebat nocte tavanis
Crappa dari et summos igne strinare deos.
At quia caecus amor cogit secreta fateri
nec fert groppatam femina quaeque gulam,
Roddipolaster, amans ingenti ardore cigalam,
huic traditoreschae fraudis aprivit opus,
illa suae matri reteggit materque marito
cunctaque Muschifero nuntiat ille suo.
Prenditur infelix, cruciatur, scarnificatur
squartatusque sua carne satollat aves.
Sanguileo interea mosca referente spiona
senserat ut ragnis vecta sit esca magris.
Tunc moschinorum subitus sex millia contra
expedit hisque novum donat habere ducem:
Siccaboronus adhuc non huc apparet et huius
magnus Mustibibax logotenentus erat.
Supra panarottos sellae buttantur et ingens
it moschinorum sub duce banda novo.
Pergitur ascoso cursu parlatque niunus,
sub pedibus feltrum quisque cavallus habet.
Non procul en densis cum boschis ripa trovatur
foltaque de ortighis sylvae grataque culis;
hanc uno complere die staffetta nequiret,
seu sit testudo sive limaga celer;
quam scondirolam dux accortissimus intrat,
nam fuit aguaitos apta coprire novos.
Dux iam cimicibus procul adventantibus ipse
stat chetus ac alios fat quoque stare chetos.
Iamque sonaiorum strepitu properare bagaios

audit et hos panis copia magna gravat;
non latet ulterius, bellus dum zettus habetur:
«Arma!» - sprovedutus personat; «Arma!» - cridat.
«Arma! - cridant omnes - Carn, carn! Ammazza, canaia!»,
postque bravarias tela manusque menant.
Illico Putrifolae mens consternata stupescit,
cum sibi tot lanzas currere contra videt;
attamen ut melius potuit simul agmen adunat
fatque cariazzos retro tirare graves,
expedit ad regem subitam Granestora postam,
qui sibi quam curto tramite donet opem,
inde cagafogum toccans sperone cavallum
cimiceos animat voce furente viros,
ingentem villum cingiari a fronte revulsum
bassat et adversum Mustibibaca petit.
Mustibibax minus hunc refugit, sed pronus arestat
atque valorosus contrus utrimque fitur.
Hic panarottus equus nec non cagafocus atroces
se simul inculant, se simul inde levant:
caelum antennarum tronchi petiere supremum,
mox cavat hic brandum, sfodrat et ille stocum.
Cetera gens etiam variis se incontribus urtant
fractaque lanzarum sylva per astra volat.
Qui manet in sella, qui non manet, unus amazzat,
unus amazzatur: nemoque nascit ibi.
It fragor armorum caelo, confusio vocum,
alta nigrant sabiis, bassa cruore rubent.
Tandem Mustibibax numero superante manebat
vincitor, unde parat cimica turba fugam.
Rex sed avisatus nuper Granestor arivat:
mirum quam subitus, quam fuit ille celer;
Claudius Hasdrubalem cum fretta quippe minori
cursus asaltavit, stravit et arma tulit.
En Granestor adest, exercitus ecce secutus,
tollere Mustibibax cogitur inde pedem;
ad totam scapolat briliam revocatque sequaces,
ut salvet proprios bon capitanus equos;
optime cuncta tenet drittae sentiria stradae,
quamve potest curto tramite sgombrat iter.
Iugiter incalzat persona Granestoris illum,
ad passumque agiles praesto traversat equos.

Sex formicarum squadras Mirnuca legeras,
qua fors Mustibibax transeat, expedit;
nec suus indarnum pensavit talia sensus:
hostibus en tandem cingitur itque presus.
Omnia Sanguileo sentit sentitque nemigos
non procul a castris ponere castra suis.
Protinus insemmam squadrones contrahit omnes,
mandat et in proprio quemque sedere loco.
En sed hoc in medio totius alegra levatur
vox campi cridans: «Siccaboronus adest!
Siccaboronus adest! Pensavimus esse negatum,
attamen, o bona sors, Siccaboronus adest!».
Illum Sanguileo venientem strictus abrazzat,
stringit et abrazzat, ter deciesque basat.
Passatae narratur ei successio guerrae
vanaque proditio Mustibibaxque presus.
Talibus auditis ignavos clamitat omnes,
scire nec impresas dignaque facta ducis;
allegat Hannibalem, Pyrrhum Romaeque Rinaldos,
omnibus est licitum quos seguitare modis.
Inde superborum princeps tonitruque furoris
vult sibi bastonem, vult sibi scaeptra dari;
totius chieedit bastonem sceptraque campi,
non aliter forzas velle provare suas.
Ergo capitanii generalis prendit honorem,
quodque ultro poscit, regibus ultro datur.
Non hoc Sanguileo, non hoc Myrpraedo negavit,
Cosinus laudat, Scannacavalla probat.
Muschifur interea videt alta e turre propinquos
hostes esse suis, hostibus esse suos.
Praeparat ignivomos hinc sagras inde canones,
archibusariae dat loca certa suae.
Vallis erat quaedam, quam bos impresserat olim
corpore, dum tenera forte iaceret humo;
manserat hic tellus grossi sub pondere ventris
concava, cui species formaque vallis erat.
Hic sua formicae, sua moschae castra locarunt
stantque cagnezzatis pro dare signa viris.
His bombarderae Crappae dominantur ab alto
colle nec est moschis sors ibi tuta satis:
turribus ex altis huc grana nigerrima vezzae

dirigit et moschis maxima damna facit.
Siccaboron tantae scontrat se im pressa ruinae
seque gabiottis cingit ubique novis.
Est animalorum quaedam fortissima razza,
quos porcellettos Itala lingua vocat;
ex illis, dico, qui se quandoque rotundant
ceu paternostros, sint licet absque buso.
Hos iungit veluti bufalos moschineus heros
subque uno stimulat millia para iugo;
strassinatur enim Lombardae machina quaiiae,
torrida quae dudum lumine solis erat;
plena ceresarum duris ex ossibus extat,
qui stant ut scopuli, quos nihil unda movet.
Siccaboron tale hoc dedit illa in parte reparum,
qua sua bombardae ferrea poma dabant.
Multa ceresarum post ossos turba latebat
cumque archibusis 'tif taf' ubique sonat.
Ecce sed intantum stendardi utrimque levantur
banderaeque tremunt mille bofante noto.
Hinc sua Siccaboron, sua dividit inde Granestor
agmina; Myrnucae nam nova cura datur.
Myrnucae nova cura datur sfidare nemigum
velleque cum solo Siccaborone brigam.
En venit armatus bardatam supra locustam
perque acies hostis sicut araldus abit;
ipse cruentatum fert quantum in cuspide lanzae,
quo viso horribili corda pavore tremunt;
hunc iacit ante pedes regis moschensis et inquit:
«Nunc duo, Sanguileo, foedera pono tibi:
vel dux Siccaboron mecum combattere voiat
totaque sit per nos quaestio facta duos;
vel crudelis, atrox hodie giornata fiatur,
qua seu tu primus, sive Granestor erit».
Siccaboron praesens, dum talia sentit, avampat
ore foco et colerae verba dat aspra suae:
« Non ego Siccaboron toto celeberrimus orbi,
qui de Membroti semine duco genus,
non ego Myrnuacam dignarem, qui mihi nasum
fazzolo et retro tergeret ore busum.
Guarda mo si tecum vellem, rofiane, duellum
prendere, si mortum famme stimare velim».

Sic ait, et voltans humeros responsa refudat
illeque praecipitians in sua castra redit.

LIBER TERTIUS

Plus maraviosam venio cantare bataiam,
quam notat antiquas ulla legenda libris.
Maxima ranarum soricumque canuntur Homero
proelia, non istis aequiperanda tamen.
Altri scripserunt et verbi et nominis arma,
cum gens grammaticis tanta perivit agris;
nulla tamen paritas est his facienda catervis,
quas modo fert odium, trat furor, ira coquit.
Ungite quantillum fresco mihi labra botiro,
o Musae, o ventris grassa polenta mei;
salsigeram pinguis mezzeni adferite brasolam,
quae super ardentes sit bene tosta brasas;
hinc quoque de caneva Bromii spinate vasellum,
ut sit carminibus digna bevanda meis.
Agmina Siccaboron toto de robore gentis
quinque legit, ducibus subicienda suis:
fantaria gravi zenzalica ducta Cosino
ponitur ad primam prima tacare brigam;
myrmllos ducit squadram Myrpraedo secundam,
qm quoque sunt pedites trenta tre mille viri;
hae pro antiguarda firmantur in ordine squadrae,
post quas moscarum grossa bataia sequit:
Sanguileo tamquam princeps et honorior altris
et cuius causa grande paratur opus,
ut cor in medio gentis, quae dicta bataia est,
altior it cunctis fulgidiorque viris;
inde retroguardae grossissima banda sequebat,
quae tamen in turmas scinditur una duas:
Scannacavalla suos paene ultimus ante tavanos

apparet, cui sat barba canuta riget;
Siccaboronaeae tandem datur ultima curae
totaque res manibus itque reditque suis.
Stant longo moschae frenatis ordine grillis,
quarum pars maior multicolora nitet:
sunt quae velluto, sunt quae canzante teguntur,
sunt quoque quas auro merda coprire solet;
in cantarellis retinent ibi frena tavani,
quae raspant, trombis dum tonat aether, humum
at sub moschinis panarotti calzibus ardent
vixque potest sisti smania tanta briis.
Alta spiegantur vexilla strepuntque per altum
aëra trombettae, mille 'taranta ' sonant.
At Myrnuca videns inimicos esse paratos
non minus ex cunctis agmina quinque facit:
Caganiel primus pulicorum trenta miaros
guidat et hi pedites Martis in arte vigent;
Furfa dehinc agiles vehit octo mille pedocchios
octoque mill 'altros ipse Granestor habet:
rex formicarum quamvis formica sit ipse,
stat sua pedocchis multa fidanza tamen;
cimica post ipsos acies it iuncta Putriffae,
postera Myrnucae; Muschifur urbe sedet.
Banda pedocchiorum toccat sperone zaninos
inque cagafoghis cimica squadra furit;
formicae sed equos frenant urtantque locustas:
quaeque stat et nitidas masticat ore brias.
Iam magis alter erat campus vicinus ad altrum
seque maranazzos bottillosque vocant.
Montagnae reboant frifolo clangore tubarum,
Muschifur ignivomos sgombrat ab urbe tonos.
Iamque leves primum scaramuzzae utrimque fiuntur
inque vicem crustas dantque levantque bonas.
Denique zenzalas magno clamore Cosinus
inviat et picchis bellus it ordo chinis.
Huic Caganiellis procedunt contra pulecchi,
qui quoque vocisonum murmur in astra levant.
Ipsi affrontantur capitani protinus una
unaque piccadis fortibus arma terunt.
Cosini lanzonus erat soda corna limaghae,
quae Caganiellis pectus aguzza ferit,

non tamen infilzat: cartae panzera repugnat,
quae de scartozzo facta savonis erat.
Ast e contra pilum bovis ille suburget acutum
saepeque Cosinum fat ricolare ducem.
Iam mistura tenet zenzalas atque puleccos,
accipit horrisonam stolus uterque brigam.
Dux zenzalarum se retro suosque retirat,
hunc niger in voltam Caganiellus agit;
inde videns hostis banderam iuxta volantem,
hanc rapit ac terrae folta per arma trahit.
Protinus hoc viso zenzalica turba fugatur
nilque pudent licto rege scapare viam.
Quando sbarattatum vidit Myrpraedo Cosinum,
myrmicoleones ducit ad arma ladros.
Huic supra zanninos obiectat Furfa pedocchios,
qui prior intratus fat sibi fare viam.
Hunc Myrpraedo salit, cui menans Furfa granarae
sive scopae truncum vulnus in aure facit.
Ipse sed e tasca traxit duo grana ceserchiaie
artificioso tota piena foco,
qui dum Furfa parat rursum duplicare feritam,
prima ceserchiarum iacta balotta sonat.
Guay, pedocchie, tibi, si te nocchia illa coiasset,
quae de bombardata ceu vomitata furit!
Hanc non expectas, sed pungens sprone zaninum
cedis, at ille novem colpus amazzat equos.
Dumque simul certant et dant pro pane fugazzam,
utraque meschiatis squadra fit una viris.
Pulverulentus erat iam fumus ad astra levatus,
mescolat ingentes vitaeque morsque cridos;
nam pars mazzati lugent, pars sana menazzant,
pars animant pavidos, pars scapolare monent.
Non, mihi Si centum linguae, si voxque canonicis
dire queam larvas mortis et effigies.
Tota fracassatis iam picchis terra copritur,
qui stant, qui scampant, hic necat, ille morit;
de testis, gambis, polmonibus atque figatis
deque coradellis terra coverta rubet.
Ast aliquantillum sese Myrpraedo retirat
Furfaque myrmilios pellit ubique suos.
Sed cito Sanguileo porcelli corripit hastam,

«Eya, valenthomines, me seguitate! » - cridat.
Sic ait, ante alias muscas ferit ilia grilli,
prosequitur regem cetera turba suum.
Omnia pulvis erant, quem volvit cursus equorum,
soldati dubitant quae sit amica cohors.
Dum male myrmilios tractabat Furfa ladrones,
Sanguileo iungens «Guarda, pedocchie!» cridat.
Furfa sed huic targam fungi de cortice porgit,
forza sed est nimium Sanguileonis atrox;
namque pedocchiorum regi pilus inguina rumpit
illeque zannini tergo lapsus obit.
Putrifolae interea squadronus cimicis ingens
castra movet, quem dux post sua terga menat.
O Deus, in quanto se castra disordine turbant,
cimica cum putrido iungit odore cohors!
Nanque urget spronis tali de sorte cavallos,
qui sua per spudant posteriora focos;
unde cagafogos chiamant; pensate quis illos
seu spettare volunt, sive piare gatam.
Moscarum grilli drittis stant auribus, inde
boffantes voltant terga piantque fugam.
Sanguileonis equus se flammis solus acostat
denteque cimiceos calceque rumpit equos;
solus Sanguileo pugnat saltatque per illam
Putrifolae gentem, corpora sternit humi.
In rottam cimighi vadunt ut squadra caprarum,
quas lupus infestat quasve famatus agit.
Inde pedocchiorum stulus calcanea voltat
retroque zanninos vertere turba studet.
Sanguileo incalzat, currit meschiatus in illis
ac rubeo miseros dissipat ense grisos:
cui mezzam spiccat testam brazzumque galono,
tecta cruentatis carnibus arva latent.
Attamen un pocum sese ricolare bisognat,
namque pedocchiorum squadra secunda venit.
Festucum foeni grossum Granestor aferrat
et forbesinam spronat et urget equam;
ista bifurcatam gestat mala bestia caudam
atque uvae granos intra latere solet;
hanc movet ad cursum princeps formica Granestor,
ob cuius rapidam surgit arena fugam.

Cosinum adocchiat zenzalam sanguine rossum,
quem prope mortorum grandis acervus erat,
plantat ei medio ferratam in pectore lanzam
umbraque Tartareas it retrovare casas.
Postea per moscas formica gaiarda fugatas
se iacit et spezzat tela virosque simul,
urtat et atterrat soldados atque cavallos
fertque catervazzam post sua terga grisam.
Non haec suffertur Granestoris alta prodezza,
quaeque piat turpem mosca repulsa fugam.
Mille roversantur terrae sine milite grilli,
mox fugiunt sellis caeca per arma vodis.
Sanguileo et magnus Putrifola grande comenzat
certamen nec se sparat uterque mori.
Scannacavalla suam banderam tollit ad auras,
pampognam striccat, turba tavana sequit;
hunc bene Granestor, muscas dum cazzat, adocchiat,
quem cito voltato prestus asaltat equo.
Tam possenta fuit lanzarum botta duarum,
quod lunae tetigit fractio trita pedes.
Forbesina dedit et cantarella stramazum,
speronata statim quas relevare facit.
Iamque comenzabant tegnam gratare vicissim,
inter pedocchios stirps tavanella ruit.
Pulverulentus erat garboius ad astra levatus,
nil nisi per terram corpora morta cadunt;
tamquam cornacchiae volitant per nubila testae,
coratae, milzae, brachia, terga, manus.
Cum brandis finos audis spezzarier elmos,
spata ferit spatam scutaque scuta terunt.
Qualis garboius, qualis confusio fitur
quando fasolorum plena pignata bulit,
talis erat dum mosca cadit, formica resurgit,
dum zenzala ferit myrmilioque parat.
Grillos, pampognas, zaninos atque locustas
innumeras cernis rubra per arva mori.
Sed quid Olympicum video trepidare theatrum?
Quae mare, quae terram nox tenebrosa rapit?
Numquid, ut antiqui rerum dixere magistri,
vult brusare simul cuncta creata Deus?
Heu, quia terribilis non est nisi Siccaboronus,

qui moschinorum castra movere parat.
Ante suos oculos scampabant mille tavani,
zenzalae, moschae, mirmiliona cohors ;
hos formicarum pulicumque potentia cazzat,
hosque valorosus Caganiellus agit.
Ergo leonis habens iram canegiatus achiappat
brandum cum targa moxque speronat equum;
namque sui fugitant: schioppat creppatque dolore
extraque bataiam primus in arma ruit.
Dumque ruit, proprias cernit dare terga falangas,
unde manum rabido mordet utramque sono;
in qua parte fugam rapiunt, se prestus aventat,
urtat et occidit corpora quanta trovat.
Qualis in invernì guazzoso tempore torrens
de montagnarum culmine portat aquas,
talis agrezzat equum panarottum maximus heros
atque hostes pariter snembolat atque suos.
Ut bombardà secat densatas illico squadras,
taiat, sfrantummat, dissipat arma, viros,
stendardos proprios aliosque superbus aterrat,
sic hostes mazzat, sic taiat ille suos;
nec moscas guardat, nec grillos, nec cagafocos
cumque cavallazzis trat sotosora viros.
Iungit ubi montem mortorum fecerat altum
Caganiel, clamat: «Guarda, ribalde pulex!
Sic, renegate canis, per te mea castra ruinant?
Sanguine sic gaudes te satiare meo?».
Inde suis conversus ait: «Quo, brutta canaia?
Scilicet iste unus vos dare terga facit? ».
Dixerat, et dentes pariter brandumque restringit
inque ducem pulicum fortiter urtat equum;
fulminat ad caput, et scutum fracassat et elumum,
inque duos quartos Caganiellus abit.
Deserit hunc mortum formicasque inter avaras
incipit ad superos mittere membra deos,
mittere spalazzos, laceratas mittere faldas
sanguineque aspersus carnea frusta secat.
Confugiunt cimighi, quod habent post terga diablum;
Granestorque videns: «Volta, rivolta! - cridat - ;
Volta, rivolta mihi! Quo scampas, Siccaborone?».
Sicve retro clamans it retrovare necem:

ille rivoltatus stoccatam vibrat aguzzam
puntaque per mediam passat iniqua tripam.
Granestor moritur, iacet ingens littore truncus:
protinus hinc omnes corripuere fugam.
Versus equi crappam riculant Granestoris arma;
«Guarda - cridant -, guarda: Siccaboronus adest!».
Ad sabiam buttant alebaldas, scuta, balestras,
ut levis ad cursum sit sibi gamba magis;
nullus se affrontat, calcagnos quisque rivoltat,
confugiunt squadrae confugiuntque duces.
Putrifola ante alios cagafocum calcibus urget,
cui cito post mittit Siccaboronus equum;
corripit ambabus manibus spadamque roversat
testaque de spallis netta spicata volat.
Tunc Myrnuca nimis tardatus convocat omnes
formicas et ait: «Me seguitate simul,
state simul strictae, mea numquam linquite terga,
namque facit grandes stricta caterva provas».
Dixit, et in restam ponens cum tergore lanzam
agmina praecipiti cuncta traversat equo;
gens illum formica sequit spronatque locustas:
heu, miseras moscas, vestra ruina venit.
Contremuere poli quando Myrnuca tavanos
ingreditur spezzans scuta virosque necans.
Aethera terribilis subito cridor alta momordit,
cum Myrnuca procul vistus in arma fuit.
Quis bene Myrnucae vastum narraret asaltum?
Quisve suas posset recte docere provas?
Fronte minax urget celerem sperone locustam,
protinus hoc viso gens fugitiva redit.
Exuperat strepitu Myrnuca tonitrua caeli,
vel quando salsas turbo ruinat aquas.
Flamma per ardentes stipulas Myrnuca videtur,
vel Padus avulso littore quando ruit.
Mille roversavit mortas sua lancea moscas,
vadit et in centum denique stracca micas.
Sfodrat ab armato brandum galone coruscum,
quo cito per nebulas brachia trunca volat.
Nullum quippe trovat, dum taiat, spada reparum,
nulla piastra, licet sit fina, stare potest.
Ad terram vadunt stendardi Siccaboroni,

qui nil, quod facitur post sua terga, videt.
Siccaboron fossas urbis furibundus arivat,
in quas se pulicum sponte caterva iacit:
Siccaboronaeam potius quam cernere frontem,
in fossas rumpunt colla cadendo giusum.
Ecce super muros apparet Muschifur altos:
grossa tirat vasto robore grana fabae,
semina spinazzae vibrat ciceresque tricuspes
atque paiae grossos castra per ampla travos.
Siccaboronus habet iam portam, Muschifur obstat,
stans super a domibus tecta revulsa iacit.
Introit ipse tamen solus Siccaboron atrox,
quem sua, nam trepidat, gens seguitare negat.
Muschifur extemplo facit omnem claudere portam,
sic miser in trapola Siccaboronus erat:
Muschifur et grandis ragnorum squadra seraium
circa valorosum conseruere ducem.
Ergo velut porcus singiarus corde gaiardo
sese mastinos scaliat intra canes,
Muschifur exclamat: «Tua nil possanza iuvabit,
nil tuus ardirus, nil tuus iste furor.
Te nunc, infelix, omnino morire bisognat
inque brevi noster tempore schiavus eris».
Siccaboronus ait ridens: «Accede prius tu,
si mortis cura est nunc tibi tanta meae».
Muschifur attollens mazzam, quae summa granarae
pars erat, armigerum vult retridare ducem.
Sed colpum incontrat capitanus providus ense
inque duos truncos mazza taiata cadit;
inde super testam geminis Muschifura palmis
colsit et ad bassos dividit usque pedes.
Alta ruit terrae defuncti machina ragni
et moriens largo fonte cruentat humum.
Quapropter dardi, lanzones, saxa, zanettae
hunc agitant grossae more pluentis aquae;
vix tantam reparare potest se contra brigatam:
iugiter armorum densa procella ruit;
spennacchiatus erat rutilo cimmerus in elmo,
scinditur et braccio ferrea targa suo;
icta celata fabis resonat grossisque fasolis,
at ciceres trino cuspidе valde nocent;

semina spinazzae peracuta tirantur in illum
ac sua sunt porci membra ficata pilis.
Qualis gente leo gentisque cridore
cridatus non vult sdegnoso corde timere necem,
talis es octipedes in ragnos, Siccaborone,
cui semper decoris phama perennis erit;
praesentem mortem cernebas nec tamen illa
falce sua vires fregit acerba tuas.
Cruda sed interea campagnae guerra furebat,
gens tamen in voltam Sanguileonis erat:
omnes Myrnucae vastissima forza repellit,
squartat soldados, spingit et urtat equos.
Numquam facta fuit tam cruda baruffola mundo,
nil nisi per terram membra taiata micant.
Grandes mortorum vadunt ad sydera montes,
sydera quae multo rossa cruore colant.
Pulmones, milzae, lardi, ventralia, nemboy
Saturni ad sphaeram foeda per astra volant.
Una corada Iovis mostazzum colsit et uno
sol ibi ventrazzo spinctus ab axe fuit.
Dumque dei cenant puero Ganimede ministro
multa super mensas ossa taiata cadunt:
nunc brazzus ragni, nunc gamba cruenta pedocchi,
nunc cor moschini, nunc pulicina manus.
Scuta, fracassatas lanzas, stendarda, cavallos
morte sforacchiatos mundus apena capit.
Non plus schierarum modus, ars servatur et ordo,
non plus libertas ceditur ulla fugae.
Iam sua per circum distendunt retia ragni,
in quibus, ah pietas, quanta brigata morit!
Non moschae passare queunt, trapolantur in illis,
quas ragni stricta compede circa ligant;
illic moschini, zenzalae, myrcaleones
millibus e groppis se sgathiare student.
Scannacavalla tamen fugiens ita fortiter urtat,
ut facto fugiat prestus abinde buso;
multa tavanorum potuit scampare brigata,
nam laqueos ragni forza tavana tridat.
Sanguileo supra Myrnucae percutit elmum,
quem terit, et largum vulnus in aure facit.
Se Myrnuca videns elmi sine parte feritum

arripit in duplici ferra cruenta manu;
spada super targam subians callabat et elmun,
sectaque per dentes mosca superba cadit.
Cum Myrpraedo videt morientem Sanguileonem,
flevit et: «Heu - dixit -, vincimur», inde fugit.
Hunc Myrnuca tamen iungit spadamque sub anca
vibrat et in quartos decidit ille duos.
Ergo trucidatis ducibus Moschaea ruinat
tota nec una quidem vivere mosca potest.
Formicae, pulices, ragni «Victoria! » clamant,
trombettae 'tararan ' iam frifolando sonant.
Solutus in urbe furens certabat Siccaboronus
iamque suum centum vulnera corpus habet.
De passu in passu tirat se retro fiaccum
saepeque terribili voce spaventat eos.
Sed nimis est grandis quae iugiter illic arivat
turba, tirat buscas, grana fogata, travos.
Saepe soteratur paliis, at fortiter exit
atque boientata saepe pilatur aqua.
Denique molaris summa de turre lupinus
cascat et horribili fertur ad ima tono,
qui super elmettum schiazzavit Siccaboronem
vitaque cum gemitu sub Phlegethonta fugit.

